

Прібиткова Н.О.,

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем
наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки
кадрів

Харківський національний університет внутрішніх справ

м. Харків, Україна

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРАВОВОЇ НАУКИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Діяльність у сфері науки в Україні регулюється Конституцією України [1] і Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2]. Україна має вагомий науковий та науково-технічний потенціал, відомі наукові школи та визначні наукові досягнення, що сконцентровані в академічній, вузівській та галузевій сферах. У Конституції України зазначено, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків країни зі світовим співтовариством. [2]

Наука є однією із форм суспільної свідомості, яка охоплює різні погляди, ідеї, теорії розвитку природи і суспільства. Вона в цілому визначається суспільним буттям, умовами і потребами матеріального і духовного розвитку людства. Наука – це сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність. Її метою є опис, пояснення і прогнозування процесів та явищ дійсності, що складають її предмет на основі відомих і відкритих нею законів [3].

Щодо юридичної науки, то тут погляди вчених-юристів різняться: одні науковці ототожнюють терміни «правознавство», «юриспруденція», «юридична наука», стверджуючи, що основою є зміст цього поняття, але не назва; інші вважають, що це сукупність, низка окремих юридичних наук, кожна з яких має свій предмет; окрема група вчених визначає системну юридичну науку терміном юриспруденція, наголошуючи, що до

її складу входить не тільки правознавство, а й державознавство та інші державно-правові явища.

Юридична наука – це суспільна наука, що вивчає закономірності виникнення й розвитку держави і права, їхні соціальні цінності та роль у суспільному житті людини й держави, а також систему правових норм, які регулюють відносини в суспільстві [4].

На сучасному етапі державотворчого процесу є всі підстави стверджувати, що Україна, за роки незалежності, як держава відбулася, але, звичайно, і досі існують важливі державно-правові проблеми. Їхнє вирішення, усунення найперше пов'язане з розвитком наукових досліджень у сфері державно-правового будівництва, впровадженням наукових пропозицій та рекомендацій у практичну праводержавотворчу діяльність. Нині кожне важливе управлінське рішення, для його ефективної реалізації, потребує всебічного наукового обґрунтування. За період національного державного відродження юридична наука інтенсивно формувалася. Такі зрушення у юриспруденції викликані сутнісними змінами у суспільному житті, які пов'язані, у першу чергу, з глобалізацією, індивідуалізацією соціальних процесів, переосмислення цінностей. Багато зусиль спрямовано на ліквідацію ідеологічних стереотипів, вироблення нових критеріїв, підходів, принципів, концептів, теорій, алгоритмів, еталонів, планів, програм, проектів, технологій, доктрин, стратегій, що базуються на світових стандартах державотворення. Сьогодні юриспруденція розвивається шляхом юридизації науки, своєрідного процесу активізації суспільного життя, коли правознавство, у своєму функціонуванні, все більше використовує концепти, закони, підходи, явища інших наук [5, с. 3].

Сучасна наука в цілому переживає не найкращі часи. Здійснюючи аналіз стану наукової діяльності в Україні, спостерігаємо тенденцію до зниження наукового потенціалу. Починаючи з 1990 в Україні для розвитку науки стали характерними: скорочення обсягів фінансування з боку

держави, участь науковців у комерційних тендерах на проведення тих чи інших досліджень, розширення співпраці українських науковців з науковцями з інших країн, а разом з тим міграція кадрів вищої кваліфікації в інші країни, неналежне оновлення матеріально-технічної бази наукових установ. Адже наука – це насамперед талановиті вчені, які мають доступ до світової інфраструктури.

На сьогодні Україна втратила значну кількість власного науково-технічного ресурсу, а криза останніх років і сьогодні не дозволяє зупинити навколо нього деструктивні процеси. Водночас нова хвиля глобальної нестабільності вимагає рішучих і термінових дій, про необхідність яких, в Україні, наголошується з самих високих державних трибун.

Серед завдань, що постають на шляху розвитку правової системи України, особливої уваги заслуговує питання піднесення рівня функціонування системи юридичної освіти. Фактичний стан системи юридичного навчання сприймається крізь призму стандартів, нормативно визначених в документах національного та міжнародного рівня, які стосуються стратегічних питань, а також висловлених доктринально в працях представників наукової еліти, що стосуються проблеми тактичного плану [6, с. 11-17].

До ряду проблем, що існують слід віднести і рівень організації роботи органів правосуддя, низький рівень захищеності прав та свобод громадян, непрофесійність, корумпованість у діяльності юристів, деморалізація кадрового потенціалу та інші. Увагу слід також звернути на сучасний стан юридичної наукової та навчальної діяльності, адже система юридичної освіти перебуває у віддаленості до вимог юридичної практики. Значного вдосконалення потребує підвищення рівня надання послуг юридичними закладами.

Проте, не зважаючи на багаторічні труднощі й перешкоди, українська наука, що тримається значною мірою на ентузіастах, у переважній кількості галузей продовжує гідно конкурувати з провідними

закордонними науковими установами. Наприклад, провідні позиції України в окремих галузях офіційно визнаються світовою науковою спільнотою. Великий поштовх для розвитку української науки дало також відродження військово-промислового комплексу України.

Таким чином, необхідно зазначити, що в першу чергу необхідно збільшити фінансування наукових установ, підвищити зарплати вченим, оновити парк науково-технічних приладів, осучаснити матеріально-технічну базу тощо. Разом з цим нам потрібно створювати механізми відбору та просування найбільш талановитих і підготовлених учених, особливо молодих. Перспективи розвитку науки в Україні багато в чому залежать не тільки від здатності науковців працювати на високому професійному рівні, їх подальшої інтеграції в міжнародну наукову спільноту, а й від активної і принципової позиції самих учених щодо захисту інтересів вітчизняної науки і українського народу. Тільки об'єднуючи зусилля у цьому напрямі, можна сподіватися на позитивні зміни в розвитку і наукової сфери, і українського суспільства в цілому.

Однак, становлення України як правової держави передбачає, в першу чергу, створення наукового підґрунтя правової системи та відповідної законодавчої і нормативно-правової бази, включаючи її ефективне функціонування у всіх напрямках та складових. А відтак, це – яскраве свідчення того, що юридична наука є питанням виключно державної ваги!

Список використаних джерел:

1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 06 квітня 2022 р., підстава 1986-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
3. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. ISBN 966-7492-

- 00-1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://leksika.com.ua/legal/>.
4. Юридичні терміни. Тлумачний словник/ Ю70 В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. — 2-ге вид., стереотипне.— К.: Либідь, 2004. — 320 с.
  5. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. / М.В. Кравчук (авт.—упоряд). – Тернопіль: Екон. думка, 2016. – 574 с.
  6. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку юридичної освіти України на рубежі століть (спроба прогностичного аналізу). Вища освіта України. 2001. С. 11—17.